

Формування та еволюція літературної історіографії Дмитра Донцова

В.В. Колкутіна*

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, м. Одеса, Україна

*Corresponding author. E-mail: bachinscaya@mail.ru

Paper received 26.09.15; Accepted for publication 05.10.15.

Анотація: У статті досліджуються етапи формування та еволюції Дмитра Донцова як історика літератури. З'ясовано, що вивершення його ідеологічно-естетичних концепцій упродовж трьох етапів визначалося самою епохою значних політичних і соціальних зрушень, часом кардинальної зміни провідних векторів розвитку людської цивілізації. Історія західноєвропейської та української літератури в концепції дослідника спиралася на колізії світової й національної історії, побаченої ним у боротьбі політичних сил епохи.

Ключові слова: літературна історіографія, етапи формування поглядів, концепція державницької літератури

Літературна історіографія Дмитра Донцова базується на ґносеологічному підґрунті явищ письменства – історичному, естетичному, психологічному, з особливим акцентуванням на ідеологічному аспекті української літератури, визначенні її націотворчої спрямованості та соціальної ролі. Це зумовлено кількома причинами, передусім, біографічного характеру.

Уперше періодизацію літературно-критичної творчості Д. Донцова запропонував О. Баган. Розгляд провідних літературознавчих студій, есеїв, розвідок, книг дозволив науковцю визначити чотири основні етапи його еволюції:

1. Співпраця з журналом «Українська хата» (1909-1914 рр.).
2. Період Першої світової війни (1914-1918 рр.).
3. Етап міжвоєнної доби (1918-1945 рр.).
4. Повоєнний, діаспорний етап (1945-1967 рр.) [18, с. 667-670].

Беручи за основу таку періодизацію, варто її уточнити, звівши до трьох етапів:

1. Рання творчість (1902-1921 рр.).
2. ЛНВ (1922-1939 рр.).
3. Друга еміграція (1940-1967 рр.).

Немає особливих підстав виділяти окремо період Першої світової війни. Наголошуючи на категоріях розвитку, а не хронологічних, доцільно об'єднати перші два етапи, запропоновані О. Баганом, в один – рання творчість. Початок історико-літературної діяльності Д. Донцова пов'язаний не з 1909 р., як вважає О. Баган, а раніше – з 1902 р. Низка біографічних і суспільних факторів, враховуючи його навчання в Петербурзькому університеті (1902-1907 рр.), позначилася на формуванні ідеологічної складової літературної історіографії Д. Донцова. На них вплинула приналежність його до УСДП та становлення політичних поглядів на засадах українського соціалізму (1909-1913 рр.), знайомство з провідними діячами підпільного комітету УСДРП С. Петлюрою, В. Садовським, ідеологом українського неомонархізму В. Липинським, В. Доманицьким, філологом В. Симовичем, письменником Б. Лепким, М. Міхновським ([2], [15], [16]).

Революція 1905 р. спонукала юриста-початківця взяти участь в організації першого українського політичного віче з вимогою автономії України, поширенні західноєвропейського націонал-соціалізму, що був вирішальним у процесі розбудови донцовської теорії світовідчуття і нової психології нації. Перший значний крок у цьому напрямку було зроблено влітку 1913 р., коли молодий український соціал-демократ

Д. Донцов на Другому студентському з'їзді виголосив реферат під назвою «Сучасне політичне положення нації і наші завдання», чим привернув увагу широкої громадськості до українського питання як важливого чинника міжнародної політики ([2], [15], [16]).

На формування світогляду мислителя першого періоду значною мірою вплинула культурософська доктрина О. Шпенглера, ідеї Ф. Ніцше, А. Шопенгауера, в яких подавалася глибока узагальнена характеристика окцидентальної психології й культури, що протиставлялася пасивній культурі Сходу.

Наприклад, про знайомство з ідеями Ф. Ніцше свідчать статті Д. Донцова раннього періоду («Гетьман Мазепа в європейській літературі», «Шевченко і наша генерація»). Дослідник інтуїтивно відчув Ф. Ніцше «своїм», хоч був знайомий з його ідеями поверхово. Другий етап стає логічним продовженням першого: у «вісниківський» період Д. Донцов не змінює свого ставлення до філософа, трансформує його ідеї, викладені в працях («Весела наука», «Генеалогія моралі», «По той бік добра і зла», «Так казав Заратустра»). Найвиразніше Д. Донцов як історик літератури проінтерпретував вчення про дихотомію аполлонійського і діонісійського, використав його для обґрунтування власної культурософської концепції. Йдеться про працю «Народження трагедії з Духа музики, або еллінізм і песимізм» (1871 р.) Ф. Ніцше, який поглибив ідеї Ф. Шіллера й А. Шопенгауера, переглянув їхнє трактування морального естетизму та розуміння античної грецької культури [14, с. 266].

Донцовське розуміння теорії взаємодії аполлонійського та діонісійського виявляється у двох вимірах: у з'ясуванні їхньої природи, і, як наслідок, у застосуванні ознак протилежності при історико-літературному аналізі художнього твору, усвідомленні кризи тієї сучасної культури («Криза нашої літератури», «Естетика декадансу», «L'art pour l'art чи як стимул життя?»). Явища культури і мистецтва оцінюються Д. Донцовим, виходячи зі способу реалізації в них волі до влади та волі до творчості як утвердження життєвих начал: «Два світи, дві життєві мудрості. Афірмація життя – і його заперечення, втеча від нього; світ як воля і світ як терпіння; як чин і як споглядання; естетика трагічного і естетика декадансу. Або мовляв Ніцше, Wille zur Krankheit» [3, с. 177-178]. Дослідник поділяє всіх людей (особливо – митців) на тих, хто володіє життєствердною, спрямованою на творення волею (аристократів), і пасивну масу, воля якої спрямована на заперечення життя, протиставляє діонісійську культуру – носія активної волі –

сучасній культурі декадансу, спрямованій на «заперечення самого життя, жах перед ним» [3, с. 189]. Діонісійська культура продукується в оптимістичний світогляд, якому властиве «піднесення почуття могутності» [3, с. 192], «нагромадження надміру життєвої енергії, динаміка життєвого елану», «гаряче пульсуюче бажання жити», «анімальне відчуття радості життя» [4, с. 410], нехтування ідилією, «упоєння п'янким життям» [4, с. 411]. Ідеться про визволення необмеженого прагнення, вибух неприборканої динаміки тваринної і божественної природи, як сп'яніння життям [14]. Усушення діонісійства аполлонійством провокує деформації, що призводять до формування декадансу. На зміну оцінки творів мистецтва за естетичними критеріями приходить його примітивна оцінка з боку публіки, митці обмежуються «фотографізмом» [3, с. 198].

Аполлонійська ([19],[20]) культура запліднена песимістичною філософією, їй властиві «сумно-слізне психічне наставлення», «естетика втомлених, змучених, зрощаних і заплаканих, спрагнених колискової мелодії святого спокою, життя без змагань» [3, с. 201-202]. Домінування в сучасній культурі такого світогляду свідчить про її деградацію, розрив з вічним і нескінченним заради тимчасового, минушого, примітивного. Змінюються стосунки між письменником та читачем: автор «пише не те, що відчуває і розуміє, а що «бачить» [3, с. 198]; лише повідомляє, лише інформує читача, нехтуючи «стриманим, скупим виявленим почуванням»: «Майже ні один наш автор не розумів би Ніцше, з його вирізненням поета, «який найбільшу увагу кладе на укриту думку, а в своїх книжках більше, ніж все виповіджене, любить Gedankenstriche»» [3, с. 199].

Така деформація художньої творчості призводить до штучності, посилення ефектів і розривів між ідеєю і змістом. Виникають нові прийоми, розраховані на надання елементарного (неестетичного) впливу на публіку: змішування стилів, посилення чуттєвості, сентиментальності, меланхолійності, уникнення пристрастей і конфліктів, збудження пасивних, смутних рефлексій, безвольного терпіння: «Є два роди терпіння (за автором «Заратустри»). Одні терплять, бо духом охляли, бо бояться борні, бо ласки просять. Другі – терпіли, бо тужили за повнотою життя, інтензивного і сильного» [3, с. 185]. Вказані «симптоми» знищують ідейно-духовний стрижень культури, деестетизують її. Така трансформація спричиняє тенденцію до омасовлення культури. Література за своєю природою елітарна, аристократична, піднесена. Масова культура – шаблонна, демократична, рівномірна – відштовхувала романтичний дух дослідника, викликала зневагу до усередненого споживача художніх цінностей, з його примітивними художніми потребами, орієнтацією на шаблонність і розважальність [10].

Теорія цінностей Ф. Ніцше, як протест проти масової культури, притаманна «пролетарській літературі», що виконувала «соціальне замовлення», яке надходило від владних політико-ідеологічних структур. Для неї властиве «найпримітивніше терпіння, а її «герой» – предмет милосердя, не ковалі майбутнього, лиш видідичені, покривджені, затуркані, не протестанти» [3, с. 185]. Письменники – представники такої культури – не брали участі у формуванні національної свідомості, руйнували інтелектуальний потенціал українського

суспільства 20-30-х рр. ХХ століття.

У літературній історіографії Д. Донцов піднімав порушену Ф. Ніцше проблему омасовлення культури («Криза нашої літератури», «Естетика декадансу», «L'art pour l'art чи як стимул життя?», «Гетьман Мазепа в європейській літературі», «Шевченко і наша генерація», «Леся Українка», «Поезія індивідуалізма», «Поетка українського Рисорджименто (*Леся Українка*)»). Вона вилилась у концепцію, що суголосна з роздумами іспанського мислителя Х. Ортеги-і-Гассета про сутнісні питання сучасного розвитку як суспільства, так і людини. Серед наріжних спільних аспектів, які іманентно присутні у світогляді Д. Донцова та Х. Ортеги-і-Гассета, – соціокультурні та літературно-критичні: «бунт мас» [11], визначення ролі та взаємодії лідерів і натовпу; сутність донкіхотівської естетики; віталізм як провідна життєствердна позиція особистості; перевага імпресіоністичного мислення митця; рецепція художнього твору та вплив митця на читача; проекція героїчних потенцій минулого на сучасну епоху.

Наскрізною проблемою, що домінує у працях обох авторів, є питання ідентифікації мас, їх бунту, призначення вибраних «шляхетно здисциплінованих душ» [11]. Соціокультурну дефініцію «маси» вони розглядають не в політичній, а в духовній площині, адже «громадське життя не тільки політичне, але рівно ж – і то в першій мірі – інтелектуальне, моральне, господарське, релігійне; воно охоплює всі колективні звичаї, включно з модою і способом розваги». Обидва інтелектуали неодноразово підкреслюють, що не вкладають у визначення «маси» класовий сенс. Іспанський мислитель вважає, що «маса – це велика кількість людей без особливих вад. Це зовсім не те, що робочі чи пролетаріат. Маса – це середня, пересічна людина» [11]. Розглядаючи героїв творів Лесі Українки (Міріам, Кассандру), трактуючи світогляд поетеси як виїмковий, незвичайний, непересічний («Поетка українського Рисорджименто (*Леся Українка*)», «Леся Українка», «Поезія індивідуалізма»), Д. Донцов також відходить від класово-соціального розподілу натовпу і виняткової особистості, тому ідею інтернаціоналізму трактує винятково як ідею угоди. Він стверджує: «Попередники і сучасники Лесі Українки знали лише горизонтальний поділ суспільності: долі були пригноблені всіх суспільностей, пануючих і поневолених; угорі – пануючі верстви, також усіх суспільностей. Такий поділ допускав фузію «пролетарів усіх країв». На нім же базувалися ідеї інтернаціоналізму й – угоди...» [4, с. 164].

Усі вказані фактори сприяли формуванню Д. Донцова як особистості та спричинили появу його перших літературно-критичних студій, зокрема, шевченкознавчих («Компактна більшість і Шевченко», «Шевченко і наша генерація») та лесезнавчих («Леся Українка», «Поезія індивідуалізма»). Вперше Д. Донцов постає і як дослідник та інтерпретатор західноєвропейської літератури («Гетьман Мазепа в європейській літературі»). Ці розвідки не пройшли непоміченими. Їх у 1924 р. першим схвально оцінює М. Зеров. Це був відгук на лесезнавчі праці Д. Донцова, котрими той дуже пишався: «До мого підходу є апробуючий відзив Зерова (в його творі про Лесю Українку), і це для мене важить більше, ніж сотні закидів в «односторонності»

т.зв. літературознавців, які не знають, що Слово, а тим більше поезія – це містерія, яку розглядати є головним обов'язком критика» [5, с. 4]. Буде справедливим додати, що відгук М. Зерова не був винятково позитивним, яким він убачався Д. Донцову. Неокласик указує на влучно схоплену дослідником «імпресіоністичну манеру письма, музичну природу стилю» [6, с. 378-379] Лесі Українки, солідаризується з ним у виокремленні категорій індивідуалізму письменниці, однак не підтримує трактування Д. Донцова генези героїзму, мужності, напруженості волі в ліриці авторки.

Ім'я Д. Донцова стає знаним серед культурних і політичних прошарків українського суспільства. Цьому сприяло його співавторство у двох культурницьких часописах «Украинская жизнь» і «Шляхи». Діяльність Д. Донцова 1914–1916 рр., як зауважує історик І. Шліхта, зводилася до пропаганди ідеї української нації у світі: незалежна українська держава має стати головним фактором стабілізації східноєвропейського регіону [18, с. 52]. Це надавало ідеологічним поглядам дослідника певних еволюційних змін – від соціалістичних до виразно ірраціоналістичних, волонтаристських, заснованих на архетипах споконвічних національних традицій. Такі підходи спричинили – відповідно до власних світоглядних позицій, ідеологічних переконань – розуміння Д. Донцовим творчої індивідуальності українських класиків. Він був переконаний, що їхня творчість належить до найглибших основ духовної культури, покликаних розкривати основні скрижалі буття людини і суспільства. Здійснивши хоч і неповний, проте багатоаспектний аналіз творів Лесі Українки і Т. Шевченка, Д. Донцов безпомилково й науково коректно витлумачив та актуалізував сутність проблем митця й мистецтва в суспільстві, новаторства їхньої творчої спадщини, ідей протесту, ідей інтернаціонального єднання як джерел «європеїзму».

Другий етап (1922-1939 рр.) – вершина плідної історико-літературної діяльності мислителя – припадає на міжвоєнну добу. Пов'язаний він із редагуванням «Літературно-наукового вісника» (а потім «Вісника»), на сторінках якого порушувалися гострі й актуальні національні та культурологічні проблеми. У цей період Д. Донцов уже реалізувався як літературний критик, відкрито репрезентував власні чіткі історико-літературні пріоритети: «Естетичні погляди ЛНВ-ка – сформульовані в цілм ряду оригінальних і перекладних статей, присвячених як теорії літературної критики та її завданням, так і розгляду творчості поодиноких наших і чужих авторів [...]. Для нас критика має творче ставлення до мистецтва [...]. Для нас [...] нічого не варта була критика, яка розкладала твір на дрібні кусники, що їх бачило лише ота «дрібна критика». Для нас і критик і творець є «однобічні», обидва пристрасні, обидва несправедливі і необ'єктивні. Гарним є те, що підносить «життєвий настрій», що ви простовує, не розслаблює душу...» [17, с. 186].

С. Квіт зазначає, що Д. Донцов «хотів бачити у відновленому «Віснику» всі живі літературні сили, що стояли на українському національному ґрунті й не схибили ані в бік полонофільства, ані советофільства. І дійсно, ЛНВ об'єднував усіх тодішніх українських письменників по цей бік Збруча, крім соціалістів і комуністів» [9, с. 23]. За спостереженнями І. Качуров-

ського, довкола «Вісника» зосереджувалися найкращі українські літературні сили 30-х років ХХ століття [8, с. 12].

Мислення та есеїстика Д. Донцова «вісниківського» періоду (понад 30 статей на літературну тематику, переважна більшість з яких згодом входить до книги «Дві літератури нашої доби») сфокусували в собі такі ідейно-естетичні домінанти: інтелектуалізм, високоідейність, ірраціоналізм, волонтаризм, окцидентальність, величне візіонерство, романтичний порив до незбагненого, месіанізм. За умов нової дійсності читач чекав нового слова, тому література, за слушним зауваженням Р. Рахманного, сповнена місією перетворити «пасивного українця в активістську людину західноєвропейського типу» [12, с. 501].

Літературно-критичні та історико-літературні праці Д. Донцова, власне його бачення історії української літератури відтворювали дух доби, її пошуки і поривання й водночас виразно позначалися на характеристиці нового етапу українського письменства, представляючи українську класичну спадщину в аспекті національної заангажованості естетичної думки. Цей процес зумовив самоусвідомлення і самоствердження нації, а ЛНВ став одним із небагатьох виявів українського громадського й культурного життя. Д. Донцов культивував такі поняття, як героїчний тип у літературі та культурі, вічні образи та мотиви, діонісійське життєствердне начало. Окреслився особливий «вісниківський» (або донцовський) стиль, якому притаманний полемічний запал, експресія, вибуховий магнетизм слова [1, с. 668]. Автор мав сміливість репрезентувати власні думки та ідеї, що забезпечило чистоту й виразність, зрозумілість і войовничість його творам. Спосіб мислення Д. Донцова стає метафорично-образним, а його діяльність набуває дослідницького, естетично-аналітичного характеру.

Пріоритетного значення в історико-літературних студіях цього періоду Д. Донцов надавав дослідженню історії українського письменства, цивілізаційно-ментальним відмінностям між російською як євразійською та українською як середньоевропейською літературами. Він спирався на переконання, що, крім вироблення літературної продукції, письменник має ідеологічно виховувати нову людину з «незламним духом» [3, с. 186], «естетикою відважних людей» [3, с. 224]. У цих висловлюваннях зафіксована прикметна риса Донцова – історика літератури: його прагнення неодмінно враховувати, яке значення художні твори мають для становлення нації, для громадськості, яку суспільно-виховну функцію вони виконують.

Перебуваючи на посаді головного редактора ЛНВ, Д. Донцов уміло добирив матеріали й авторів. У результаті його виваженої кропіткої роботи на сторінках журналу систематично з'являлися твори або творчі портрети провідних філософів, вчених, соціологів, політиків, письменників ХІХ-ХХ століття, серед яких Ш. Бодлер, Л. Бертран, А. Бергсон, П. Валері, Б. Габріель, Г. Гавптман, С. Люїс, П. Моруа, Г. де Мопассан, Р. Стівенсон, Г. Флобер, Б. Шоу, П. Якобсен та інші. Д. Донцов утверджує ідею національно-культурної ідентичності, популяризує тексти української (класичної й сучасної йому) та зарубіжних літератур. Засади його історико-літературної методології закладалися

саме в цей період. У кожному номері ЛНВ Д. Донцов реалізовувався як гострий історик літератури, уважний, хоча й запальний, аналітик-рецензент [1, с. 668-669], котрий демонстрував небайдужість до долі української літератури, формував літературу «національної чинності» з філософією «трагічного оптимізму».

Третій етап творчості Д. Донцова припадає на другу еміграцію (1940-1967 роки). У цей час він мешкав у Празі (1941-1945 роки), Німеччині (1945р.), Лондоні, Парижі (1946-1947рр.), США (1947р.), Канаді (1949-1952рр.), публікувався в діаспорній пресі [19, с. 671]. Дослідники його творчості вважають цей період не таким потужним, як попередній, «вісниківський». З позиції з'явлення ключових засадничих ідей деконструювання націоналістичної платформи, еміграційний етап менш потужний через низку суспільно-політичних причин, але на рівні осмислення історії української літератури, вираженості історико-літературної концепції – продуктивніший. У цей час з'являються літературно-критичні розвідки «Заповіт Шевченка», «Правда прадідів великих», «Поетка вогнених меж: Олена Теліга», «Туга за героїчним. Постаті та ідеї літератури України», «Росія чи Європа?», «Незримі скрижалі Кобзаря». Ці книги засвідчують національну візію Д. Донцова [7, с. 56], розкривають його як вдумливого історика літератури, який збагнув основу шевченкового візіонерства, апробував власний літературознавчий інструментарій, оригінально проінтерпретувавши творчі постаті І. Котляревського, М. Гоголя, О. Стороженка, І. Франка, Марії Башкірцевої, Олени Теліги тощо. Ці історико-літературні розвідки, безсумнівно, незалежні від тогочасних канонів і уявлень, мають наукову цінність, виявляють нетрадиційний, новаторський підхід до осмислення творчої спадщини цих письменників.

У цей час Д. Донцов остаточно утверджує концепцію державницької літератури, згідно з якою «до основних ознак українського письменства належать: окциденталізм, що передбачав органічне засвоєння серед-

ньовічної настроєвості з її шляхетністю, аскетизмом, невагомним поривом енергійного здобування; традиціоналізм, скерований на відродження героїчного українського минулого – ідеалів княжої доби й козаччини; романтизм, що спонукав до глибокого відчуття трагічності буття, але відкидав зневіру, стимулюючи оптимістичний погляд у майбутнє (трагічний оптимізм Д. Донцова) та спрямовував життєву енергію людини на подолання приземленості, дріб'язковості, рутинності; волонтаризм, що проголошував активне ставлення до будь-яких випробувань, негараздів, протиставляючи їм піднесення духовних сил особистості, її вольові зусилля» [13, с. 8-9]. Цю концепцію можна означити як націєзберігаючу, адже вона виконувала місію порятунку загроженого існування українства, торувала шляхи до європейського визнання, порушувала філософські та морально-етичні проблеми.

Вивершення ідеологічно-естетичних концепцій Донцова-історика літератури упродовж трьох етапів визначалося також самою епохою значних політичних і соціальних зрушень, часом кардинальної зміни провідних векторів розвитку людської цивілізації. Історія західноєвропейської та української літератури в його концепції спиралася на колізії світової й національної історії, побаченої ним у боротьбі політичних сил епохи. Суспільна ситуація, історичні умови розвитку України ХХ століття так чи так впливали на інтелектуальний світ.

Ідейно-естетичні пріоритети такого виразно ідеологічного історика літератури, як Д. Донцов, упродовж трьох досліджуваних етапів більшою або меншою мірою засновані на специфічних естетико-світоглядних категоріях, мають романтичний характер [9, с. 195], репрезентують консервативно-націоналістичний світогляд, позначений впливом філософських ідей Ф. Ніцше. Для з'ясування історико-літературного дискурсу в ідеологічно-естетичній площині усі ці складові мають неабияке значення.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Баган О. Дмитро Донцов, вісниківство, націоналізм: питання спадщини і спадковості // Донцов Д. Літературна есеїстика: [монографія] / Д. Донцов. – Дрогобич : Відродження, 2009. – С. 667-685.
- [2] Бачинська О. З думок про Дмитра Донцова / О. Бачинська // Маловивчені сторінки історії України. – Херсон: 1996. – С. 15-21.
- [3] Донцов Д. Дві літератури нашої доби / Д. Донцов. – Торонто : Гомін України, 1958. – 296 с.
- [4] Донцов Д. Літературна есеїстика: [монографія] / Д. Донцов. – Дрогобич : Відродження, 2009. – 688 с.
- [5] Донцов Д. Туга за героїчним. Постаті та ідеї літературної України / Д. Донцов. – К. : Веселка, 2003. – 101 с.
- [6] Зеров М. Леся Українка / М. Зеров // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка. – Дрогобич : Відродження, – 2007. – С. 357-398.
- [7] Іванишин П. «Естетика Шевченка» як сутність герменевтики Дмитра Донцова / П. Іванишин // Дивослово. – 2008. – № 10. – С. 52-56.
- [8] Качуровський І. Вісниківство і російська поезія / І. Качуровський // Сучасність. – 1961. – № 3. – С.67-73.
- [9] Квіт С. Дмитро Донцов. Ідеологічний портрет: [монографія] / С. Квіт. – К. : ВЦ «Київський університет», 2000. – 260 с.
- [10] Колкутіна В. Екзистенційна картина Шевченківського світу в рецепції Дмитра Донцова / В. Колкутіна // Теоретична і дидактична філологія: зб. наук. праць. – Київ. – 2011. – Вип. 9. – С. 159-169.
- [11] Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас / URL: www.ae-lib.org.ua
- [12] Рахманний Р. Дмитро Донцов і Юрій Клен: 1933-1939 [Текст] / Р. Рахманний // Україна атомного віку: есеї і статті, 1945-1986 : У 2 т. – Торонто : Гомін України, 1988. – Т. 2. – С. 501-525.
- [13] Руснак І.Є. Художня модифікація національної історіософії у прозі Уласа Самчука : автореф. дис. ... д-ра філолог. наук : 10.01.01 / Ірина Євгенівна Руснак. – К., 2007. – 36 с.
- [14] Савельєв В. Розробка співвідношення аполонічного і діонісійного в філософії Ф.Ніцше / В. Савельєв // Філософські пошуки. – 2004. – Вип. 17-18. – С. 266-277.
- [15] Сміт Е. Націоналізм: теорія, ідеологія, історія / Е. Сміт. – К. : «К.І.С.», 2004. – 170 с.
- [16] Солдатенкова М. Міф та архетип у комунікативній системі публіцистики журналу «Літературно-науковий вісник» / М. Солдатенкова // Українська періодика: історія і сучасність. Доповіді та повідомлення 6 Всеукраїнської науково-теоретичної конференції 11-13 травня 2000 року. – 2000. – С. 279-284.

- [17] Сосновський М. Дмитро Донцов – політичний портрет: з історії розвитку українського націоналізму / М. Сосновський. – Нью-Йорк : НТШ, 1974. – 419 с.
- [18] Шліхта І. Дмитро Донцов як ідеолог і теоретик українського націоналізму: дис. ... канд. історичних наук : 07.00.01 / Ірина Василівна Шліхта. – Київ, 2005. – 263 с.
- [19] Юнг К. Аполлоническое и дионисийское начало / К. Юнг // Психологические типы. – СПб-М., 1995. – С. 178-189.
- [20] Юнг К. Психологический анализ и искусство. / К. Юнг. – М.: REFL-book, Вахлер, 1998. – 304 с.

REFERENCES

- [1] Bagan, O. Dmytro Dontsov, herald, nationalism, heredity and heritage issues // D. Dontsov Literary essays: [monograph] / Dontsov. – Drohobych: Rebirth, 2009. – P. 667-685.
- [2] Bachynska, A. With thoughts of Dmytro Dontsov / O. Bachynska // Lesser known pages of history of Ukraine. – Kherson: 1996. – P. 15-21.
- [3] Dontsov, D. The two era of our literature / Dontsov. – Toronto: Hubbub of Ukraine, 1958. – 296 p.
- [4] Dontsov, D. Literary essays: [monograph] / Dontsov. – Drohobych: Rebirth, 2009. – 688 p.
- [5] Dontsov, D. Longing for the heroic. Figures and ideas of literary Ukraine / Dontsov. – K.: Rainbow, 2003. – 101 p.
- [6] Zerov, M. Ukrainian Lesya / M. Zerov // Ukrainian literature XIX century. From Kulish to Vinnichenko. – Drohobych: Renaissance. – 2007. – P. 357-398.
- [7] Ivanyshyn, P. "Aesthetics Shevchenko" as the essence of hermeneutics Dmytro Dontsov / A.P. Ivanyshyn // Dialogist. – 2008. – № 10. – P. 52-56.
- [8] Kachurovskyy, I. Herald and Russian poetry / I. Kachurovskyy // Modernity. – 1961. – № 3. – P. 67-73.
- [9] Kvit, S. Dmytro Dontsov. Ideological portrait: [monograph] / S. Apr. – K.: EC "Kyiv University", 2000. – 260 p.
- [10] Kolkutina, B. Existential picture Shevchenkovsky world at reception Dmytro Dontsov / V. Kolkutina // Theoretical and didactic philology: Coll. Science. works. – Kiev. – 2011. – Vol. 9. – P. 159-169.
- [11] Ortega y Gasset, H. Rebellion of mass / URL: www.ae-lib.org.ua
- [12] Rakhmanny, R. Dontsov and Yuri Maple: 1933-1939 [Text] / R. Rakhmanny Ukraine // atomic age: essays and articles, 1945-1986: In 2 vol. – Toronto: Hubbub of Ukraine, 1988. – Vol. 2. – P. 501-525.
- [13] Rusnak, I.E. Art modification of national history in prose of Ulas Samchuk: Autoref. dis. dr. philol. sc.: 10.01.01 / Irina E. Rusnak. – K., 2007. – 36 p.
- [14] Savelyev, B. Development of value Apollonian and Dionysian in the philosophy of Friedrich Nietzsche / V. Saveliev // philosophical quest. – 2004 – Vol. 17–18. – P. 266-277.
- [15] Smith, E. Nationalism: theory, ideology, history / E. Smith. – K., "KIS", 2004. – 170 p.
- [16] Soldatenkova, M. Myth and archetype in the communicative system of magazine "Literary and Scientific Journal" / M. Soldatenkova // Ukrainian periodicals: history and modernity. Reports of six Ukrainian scientific-theoretical conference on May 11-13, 2000. – 2000. – P. 279-284.
- [17] Sosnowski, M. Dontsov – political portrait: the history of Ukrainian nationalism / M. Sosnowski. – New York: Shevchenko Scientific Society, 1974. – 419 p.
- [18] Shlikhta, I. Dontsov as the ideologue and theoretician of Ukrainian nationalism: Thesis. ... Candidate. Historical Sciences: 07.00.01 / I.V. Shlikhta. – Kyiv, 2005. – 263 p.
- [19] Jung, K. Apollonian and Dionysian start / Jung // Psychological Types. – St. Petersburg–M., 1995. – P. 178-189.
- [20] Jung, K. Psychoanalysis and art. / Jung. – M.: REFL-book, Vakler, 1998. – 304 p.

Forming and evolution of literary historiography of D. Doncov V.V. Kolkutina

Annotation: The stages of forming and evolution of Dmytro Doncov as a historian of literature are probed in the article. It is found out, that ending of his ideological and aesthetical conceptions during three stages was determined the epoch of considerable political and social changes, sometimes cardinal changes of leading vectors of development of human civilisation. History of west-european and Ukrainian literature in conception of researcher leaned on the collision of world and national history, seen them in the fight of political forces of epoch.

Keywords: literary historiography, stages of forming of views, conception of state literature